

Den andra sidan av Vera Bergman

Vi smyger försiktigt eftersom vi blev tillsagda. I stängslet har någon klippt upp ett hål precis tillräckligt stort för att få plats. Jag håller mamma i handen medan hon försiktigt stapplar sig genom hålet. Staketet skakar när hon håller i det med den andra handen. Hon har sagt att vi ska åka till ett bättre ställe, en fristad, där pappa möter oss. Vi är inte i säkra här längre. Den maskerade mannen sätter armarna i kors och väntar otåligt. När mamma har tagit sig till andra sidan staketet så gestikulerar mannen mot oss upphetsat och vi smyger vidare in i den stängslade parken.

Vi rör oss genom gränder som skapats av de enorma plåtlådorna som är staplade på varandra. De sträcker sig flera meter högt. Jag blickar upp mot den klara stjärnhimlen. Den kommer jag sakna. Mitt i det stillsamma havet av glimrande korn ser jag en stjärna som faller. En stjärna så stor. Som ett glödande klot i skyn. "Mamma, kolla, det är ett stjärnfall.", viskar jag, just som stjärnan far ner mellan trädtopparna en bit bort. En dov smäll skakar om marken. Mamma och den maskerade mannen ser sig om med samma bekymrade uttryck. "De har kommit.", säger han och ser bort mot skogen som smällen kom ifrån.

Lite längre in i den stängslade parken når vi en liten parkering. Där står fem lastbilar uppradade. På de två närmast oss är portarna öppna, och jag ser rakt in. Det är som en grotta full av konturer från människor som sitter i mörkret. De vet ingenting. Bakom lastbilen bredvid står en man och håller om sin fru och dotter. Den maskerade mannen går uppblåst bort mot dem. Han knuffar undan mannen så att han slungas bakåt, sedan rycker han tag om fruns arm och föser in henne och dottern i lastbilen och slänger igen portarna. Han signalerar med handen till chauffören som startar motorn. Den stackars mannen drar händerna genom håret förtvivlat och sjunker ihop på marken då lastbilen rullar iväg. Han skakar på huvudet och ser upp mot skyn och mumlar något som inte hörs. Den maskerade mannen kommer tillbaka till oss och föser ombord oss på lastbilen precis som han gjorde med frun och dottern.

Det går en rysning genom ryggen när jag lutar mig tillbaka mot den kalla plåtväggen och sluter ögonen. Vi hade fått den sista chansen. Vi har tur att vi ens är här. Jag tänker på människorna som stod bakom oss i kön vid gränden utanför parken, och undrar vad som ska hända med dem. Tänk om de gör som de tänkte göra med pappa. Ingen förtjänar det. Speciellt inte pappa.

"Mamma, jag är rädd." viskar jag. Mamma stryker mig över kinden med sin skakiga hand och berättar att allt kommer bli bra och att pappa längtar efter oss. Men jag vet likaväl som henne att inget hon säger är säkert. Golvet skakar när vi åker över de ojämna vägarna. Jag låter blicken vandra över rummet. Solen har börjat resa sig över horisonten och det varma, gyllene ljuset tränger sig in genom de små hålen i väggarna, och lyser upp rummet precis tillräckligt mycket för att urskilja alla hjälplösa blickar. Alla är lika rädda, lika ovetande om vad som kommer hända. Efter ett tag övergår det vibrerande golvet i ett skakande och vi pressas framåt i lastbilen. Till slut stannar den helt. Jag hör ljudet av dörren till hytten som slås igen och två manliga röster som pratar med varandra. I bakgrunden hörs kängor som stampar mot marken i takt. Det är ett bekant ljud för mig. Men jag önskar att det inte var det. Jag andas ut tungt för att försöka hålla mig lugn. Jag vrider på mig, och upptäcker att det finns

ett hål i plåten där jag har haft ryggen. Jag tittar ut. Där står de två männen som jag hörde prata. Den ena är samma maskerade man som förde med sig mig och mamma, fast han har dragit ner masken som nu hänger som en scarf runt halsen. Den andra personen har en mörkgrön mössa på sig med ett silvrigt emblem. På hans jacka står det "befälhavare" med stora och tydliga bokstäver.

"Vad består ditt gods av?" frågar befälhavaren.

"Ammunition och sånt." svarar den maskerade mannen med en lätt skakig ton i rösten.

"Det måste du ha ett tillstånd för, förstår du. Har du det? Du får inte skeppa sådant gods utan ett."

"Tja, så här, jag har en bekant som jobbar här och..."

"Kontrollera lasten." avbryter befälhavaren och nickar åt sina män som står uppradade bakom den maskerade mannen.

De börjar gå mot den nedre delen av lastbilen. Mitt hjärta slår hårt i bröstkorgen. Jag ser på min oroliga mamma som precis har vaknat. Hon lägger sin hand i min och jag kramar om den. Portarna slås upp och vid öppningen står fyra soldater i svarta hjälmar och tjocka västar. Den ena avfirar ett skott mot golvet med sitt vapen. "Alla ska ut nu, annars är det över." ryter en annan. Vi skyndar oss ut. När jag har hoppat ner från kanten får jag ett gevär i ryggen av en soldat, han trycker mig framåt bort från lastbilen. Soldaten trycker upp mig mot en betongvägg som tillhör ett litet hus, bredvid andra från min lastbil. Han knyter ihop mina händer och sparkar ner mig på marken. Det blixtrar till i höften när jag landar hårt på den hårt hårdpackade jorden. Jag försöker göra motstånd men han är mycket större. Soldaten sätter munkavle på mig och binder mina fötter. Jag är helt hjälplös. Det finns inget jag kan göra.

Jag försöker skrika men skriket kvävs i tygbiten som är bunden för min mun. Den skaver in i mungiporna. Jag ligger på sidan i fosterställning och försöker desperat sätta mig upp. Jag ser mig om och upptäcker min mamma och några andra som sitter mot ett staket en bit bort. Vi får ögonkontakt. Hennes trötta ansikte fylls av lättnad. Hon vinkar åt soldaten ängsligt. Hon pekar mot mig och ser honom i ögonen. Soldaten tar några steg mot mamma. Sedan går allt väldigt fort. Pang. Mitt hjärta sjunker. Jag stirrar tomt på mamma som ligger på marken med ansiktet nedåt. Jag kan inte röra mig. Jag bara sitter där i total chock. Borde jag göra någonting? Nej, det finns ingenting jag kan göra.

Två stora soldater står bredaxlat vid varsin ände av väggen. Solen gassar ner på oss. Jag är uttorkad och yr, men jag kan inget göra, jag är så svag. Om jag ber om någonting, så kommer de göra likadant med mig, tänker jag. Tänk om det inte kommer någon räddning. Tänk om detta är slutet. Tankarna snurrar likt en orkan runt mitt huvud, det går för fort för att se klart. Färjan med containrar som vi skulle vara på nu börjar sakta försvinna ut ur mitt synfält och den dånande tutan tonas sakta ut. Vi skulle sitta inne i en av plåtburkarna högt där uppe. Hur kunde det bli så här? En bit bort ligger min mamma. Men hon är inte där. En

pöl av sorg har formats runt hennes huvud. En ensam tår rinner ner för min kind. Hon förtjänade inte detta, min enda mamma, hur ska jag berätta för pappa?

Jag hör tysta fotsteg komma runt hörnet på huset som vi är bundna mot. En man i en smutsig och sliten tröja smyger sig försiktigt förbi oss. Gruskornen knastrar under hans sulor, men soldaterna har för tjocka hjälmar för att höra det. Mannen håller ett stålrör över axeln. Tyst som ett lejon smyger sig på sitt byte närmar han sig soldaterna bakifrån. Han snärtar till dem i skallen, en i taget. På bara några sekunder ligger de på marken. Det rasslar till när han slänger iväg stålröret in i buskarna. En kvinna som verkar vara i mannens sällskap kommer fram till mig och lossar mina händer och fötter. Hon viker ner min munkavle åt mig. Sedan fortsätter hon med flickan bredvid mig. Hon tar sedan med mig och alla andra därifrån. Vi går i tystnad genom skogsdungen bakom huset på ett led. Ingen vågar säga någonting, det enda som hörs är uppjagade röster från hamnen och smällarna från när kranen släpper ner containrar på fartyget. Träden blir glesare och glesare och till slut kommer vi fram till en mindre båthamn. Där har en gammal fiskebåt lagt till.

De släpper på oss på båten som redan är full av människor. Golvet på däck knarrar när jag tar mig längre in i båten med försiktiga steg. Jag vill bara vara glad, att jag äntligen har blivit räddad från detta helvete, men utan mamma så finns det ingen mening. Snart står alla rygg mot rygg och trängs. Den lilla fiskebåten åker sakta iväg och lämnar hamnen bakom sig, och blickar ut mot havet. Den vänliga kvinnan som hjälpte mig tidigare kommer ut från hytten med en stor korg. Hon delar ut vattenflaskor, och folk börjar genast tjafsa och trängas. Flertalet upprörda röster blir bara högre och högre och jag försöker se vad som händer genom den täta folkmassan.

Med en smäll trycks en ung kille upp mot hytten. En arg man håller hårt i hans krage och skriker en massa ord som jag inte förstår. Jag känner igen det. Men inte honom. Jag ser min pappa som hålls i strypgrepp mot vardagsrumsväggen. Aldrig har jag sett honom så rädd. Hans ögon är spända, och det enda han kan ge ifrån sig är små ynkliga hostningar. Hans ansikte blir blekare och blekare, och inte förrän han har slutat göra motstånd och hans ögon slutar fokusera så släpper soldaten ner honom. Jag ruskar på huvudet. Hans sista stund var kommen, trodde jag då. Som jag längtar efter honom.

Vi har åkt i flera dagar. Varje natt tänker jag på mamma. Den dagen var dagen som jag miste min mamma, men det var också dagen som något i mig dog. Hon lämnade ett hål bakom sig i mitt hjärta. Ett hål som ingen kommer kunna fylla igen. Jag sitter invirad i en smutsig filt, hopkurad. Vågorna piskar och sköljer mot fiskebåtens sidor. Dörren till hytten slås upp, och ut kommer den snälla kvinnan igen. Vi får en liten brödbit var. Jag nickar artigt mot kvinnan som håller fram korgen mot mig. Jag delar min brödbit på hälften och stoppar undan den ena halvan i min ficka. Jag vill spara den till senare. I början blev folk irriterade över de små ransonerna, men nu är det ingen som säger något alls längre. Jag äter på brödbiten sakta, jag vill njuta av den så länge som möjligt. Jag håller mig om magen och trevar med handen över de tydliga kanterna. Jag granskar mina smala och frusna fingrar. Längtan efter att vara i fristaden med pappa är stor, men den hade varit större om jag visste att mamma fanns med i bilden. Jag föreställer mig en by fylld av lyckliga människor, där alla mår bra och alla är säkra. Där man kan känna sig fri. Jag kanske får gå i skolan och bli läkare eller polis. Hemma går jag och lägger mig med önskan att få vakna igen och få leva en dag till.

Jag vaknar till med ett ryck av en äldre dam som skakar min axel försiktigt. Hon står bredvid mig vid kanten och blickar ut över havet. Hennes leende omfamnar mig varmt och hon sträcker ner sin hand mot mig. "Titta.", säger hon. Hennes ögon glittrar av glädje och hennes smilgropar är djupa och skrovliga. Jag tar hennes hand och hon hjälper mig att komma på fötter. Då ser jag det, husen som är målade i starka färger och där jag hör barns glada skratt eka mellan byggnaderna. Det luktar fisk från bryggan där det står människor och säljer. Solen tittar ner på oss när vi sakta glider in i hamnen och människor samlas runt den lilla fällan där båten lägger till. Jag ser pappa bland människorna som desperat söker med blicken efter mig och mamma. Våra blickar möts, och han lyser upp. Jag skyndar mig av båten och rusar fram mot honom. Vi kramas länge innan han ser på mig med den undrande blicken som jag hade oroat mig så väldigt för. Han håller mitt ansikte i sina händer och ser mig i ögonen.

"Var är mamma?"